

УДК 657

DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2017-3\(38\)-111-117](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2017-3(38)-111-117)

Т.О. Павлушенко, аспір.

Київський національний торговельно-економічний університет

Пріоритетні завдання щодо вдосконалення процесів бюджетного забезпечення вищих навчальних закладів

(Представлено: д.е.н., доц. Грицишен Д.О.)

В роботі наведено статистичні данні опитування респондентів щодо їх поглядів на якісні зміни освіти в Україні за роки її незалежності, на зміни рівня освіти населення, на доступність населенню якісної освіти за її рівнями, на якість вищої освіти у державних ВНЗ. Виявлено проблеми фінансування українських ВНЗ у наступних негативних явищах забезпечення освітньої діяльності: відсутність мотивації вищих навчальних закладів щодо модернізації освітніх програм та планів підготовки фахівців, зниження рівня фінансування наукової підготовки викладацьких кадрів, складність належного фінансування кадрового забезпечення освітньої діяльності, низький рівень матеріально-технічного забезпечення. Сформовано авторське бачення напрямів розвитку системи фінансування діяльності вищих навчальних закладів та особливостей практичної діяльності. Ідентифіковано напрями удосконалення фінансування діяльності ВНЗ та завдання щодо удосконалення його процесу на національному та локальному рівні.

Ключові слова: бюджетне забезпечення; фінансові ресурси; система фінансування; удосконалення фінансування вищих навчальних закладів.

Постановка проблеми. Недостатній рівень фінансування діяльності вітчизняних ВНЗ негативно позначається на якості підготовки фахівців та робить неспроможною систему вищої освіти забезпечити формування професійних компетентностей у відповідності до вимог ринку праці та за кращими зразками провідних освітніх закладів світу. За результатами опитування, проведеного дослідницьким Центром Разумкова, 45,5 % опитаних стверджують, що за роки незалежності України система освіти погіршилася, 33,6 % говорять про те, що вона не зазнала змін, і лише 8,5 % відмічають її покращення [13]. Ще більше тих, що вважає, що загальний освітній рівень населення знизився (47,4 %) [12].

При відповіді на питання про те, чи є доступною для всіх громадян України якісна освіта, 65,4 % респондентів відповіли, що якісна середня освіта є доступною. Щодо середньої професійної цей відсоток трохи нижче і становить 56,0 %. А от щодо якісної вищої освіти 77,4 % опитаних вказали на неможливість її отримання [10]. При цьому 43,2 % респондентів схиляються до думки, що саме державні ВНЗ дають кращу освіту в Україні [14].

При цьому процес реформування системи освіти майже половина опитаних вважає малокерованим та непідготовленим або ж імітацією реформ [11].

«Питання фінансування вищої освіти, – пише М.В. Дмитришин, – є важливим і залежить від політичної кон'юнктури та фінансових можливостей держави; найуспішнішими сьогодні є ті країни, які мають різні механізми та діючі фінансові інструменти, що забезпечують високу рентабельність інвестицій в освіту» [3, С. 306]. Особливо дана проблема є актуальною в умовах обмеженості бюджетних фінансових ресурсів у нашій державі, особливо в порівняльному аспекті з країнами Європейського Союзу, враховуючи євроінтеграційні прагнення України.

Як вказує Н.А. Фукс, «нині фінансування освітньої діяльності вищих навчальних закладів в Україні залишається на рівні, недостатньому для сучасних умов. <...> для забезпечення подальшого розвитку вищої освіти в нашій державі необхідно удосконалювати механізм фінансування освітньої галузі, а, отже, розвивати законодавство в частині норм, що регулюють зазначені питання» [9, С. 41].

У зв'язку з цим, вважаємо, що відповідне реформування вищої освіти в Україні вимагає від системи управління освітньою діяльністю не тільки перегляду концептуальних засад забезпечення якості вищої освіти з точки зору її змістовно-методичного наповнення, але й створення належної системи фінансування діяльності ВНЗ. Це пов'язано з виключним значенням високої якості матеріально-технічного, технологічного, інформаційного та кадрового забезпечення підготовки фахівців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні теоретико-концептуальні положення удосконалення системи фінансування ВНЗ досліджували М.А. Гладкий, Л.І. Ішук, І.С. Каленюк, А.Карпетян, Д.І. Коваленко, Т.М. Котенко, С.Левицька, С.В. Михайленко, А.Г. Олексин, О.С. Пантелейчук, Л.П. Пачикова, Н.М. Сас, В.Є. Сафронова, В.В. Сиченко.

Зарубіжний досвід фінансування системи вищої освіти вивчали А.О. Дегтяр, М.В. Дмитришин, М.А. Исаева.

Науковий пошук шляхів альтернативного фінансування діяльності ВНЗ здійснювали М.Ю. Білінець, О. Драган, С.О. Михаць, І.П. Мігус. Окремо слід виділити дослідження використання ендаументу як інструменту альтернативного фінансування освіти. Їх проводили: О.А. Батурина, М.Ю. Білінець, Л.В. Козаренко, А.В. Леонов, Б.І. Мокін, О.В. Моліна, Ю.Н. Нестеренко, Н.М. Сас, Н.Л. Семенюк, О.С. Субанова, К.А. Суслов.

Проблеми та перспективи національної практики фінансування вищої освіти вивчали М.Ю. Авксентьєв, О.П. Біницька, Л.П. Данілов, Л.П. Довгань, Т.О. Іляшенко, І.В. Комарова, О.В. Красільник, О.М. Левченко, Я.В. Мельник, А.Г. Олексин, Н.М. Різник, Л.О. Савіна, О.В. Стешина, І.О. Тарасенко, Н.А. Фукс, Л.С. Шевченко.

Питання управління фінансуванням окремих напрямів діяльності ВНЗ опрацьовували В.В. Воліков, Р.Ю. Тормосов, Ю.В. Тарасенко.

Інші проблемні питання знайшли своє відображення в численних публікаціях з проблем фінансування вищої освіти та його удосконалення, зокрема, таких авторів, як Л.А. Гольцяєва, Ж.В. Дерій.

Викладення основного матеріалу. Красільником О.В. в ході дослідження проблем та перспектив фінансування вищих навчальних закладів України визначено найбільш поширені види неефективного управління бюджетними фінансовими ресурсами на основі вивчення вітчизняної практики функціонування розпорядників бюджетних коштів.

Зокрема, він вказує на неефективність управління коштами та їх використання. При цьому до основних причин дослідником було віднесено: недоліки в плануванні, відсутність обґрунтованого прогнозування і планування, необґрунтовані управлінські рішення [5, С. 113]. В цілому, в даному випадку прослідковується звернення автора до кошторисного методу фінансування діяльності ВНЗ, який, на нашу думку, багато в чому взагалі обмежує сферу ухвалення управлінських рішень. Так, слід відмітити неможливість оперативного управлінського реагування на події в діяльності закладу освіти, оскільки суворий розподіл потенційних видатків за кодами економічної класифікації з незначними варіантами їх коригування не дозволяє в ході виконання операцій та заходів знаходити альтернативні варіанти їх фінансування без зниження обсягів можливих видатків за іншими статтями кошторису.

Крім того, вказаний автор визначив сфери діяльності ВНЗ, де може виникати така неефективність використання фінансування, зокрема у спеціальному фонді державного бюджету, проведенні науково-дослідних робіт, підготовці спеціалістів та при придбанні основних засобів (обладнання) [5, С. 113]. В цілому вказаний перелік охоплює всі види діяльності ВНЗ та, на нашу думку, вимагає конкретизації за видами заходів та видатками, а також, що є найголовнішим, за джерелами надходження фінансування, адже саме форма надходження фінансування та цивільно-правовий статус суб'єкта фінансування чинить вплив на організаційні особливості його використання.

Критично слід оцінити основну форму неефективного використання бюджетного фінансування, яку виділив О.В. Красільник – «утримання без використання на реєстраційних рахунках розпорядників бюджетних коштів та на поточних рахунках підвідомчих організацій» [5, С. 113]. Зокрема, не можемо погодитися з даною позицією, оскільки вважаємо, що це більш локальна проблема, пов'язана скоріше з проблемами управління грошовими коштами, аніж з недоліками використання фінансових ресурсів вищими навчальними закладами.

Зокрема, існуючі недоліки фінансових механізмів функціонування вищої освіти в нашій державі не дозволяють на належному рівні впровадити вимоги Болонської системи вищої освіти, яка вимагає, серед іншого, посилення складової самостійної діяльності фахівця, налагодження системи дистанційної підготовки, активного використання інформаційно-комп'ютерних технологій в ході навчання, а також удосконалення компоненти індивідуальної роботи з викладачами та консультантами.

Однак наразі, проблеми фінансування українських ВНЗ виявляються у наступних негативних явищах забезпечення освітньої діяльності:

1) низький рівень матеріально-технічного забезпечення (застаріла комп'ютерна техніка, неспроможність широкого використання сучасних спеціалізованих програмних продуктів, відповідно до особливостей освітніх програм підготовки фахівців, застаріла інфраструктура ВНЗ, нерозробленість віртуальних засобів роботи);

2) складність належного фінансування кадрового забезпечення освітньої діяльності (потребі скорочення викладачів в умовах зниження рівня науково-педагогічного навантаження через скорочення студентського контингенту, зниження фінансових можливостей вищих навчальних закладів впроваджувати програми фінансової мотивації науково-педагогічних працівників за високі результати у підготовці конкурентоздатних на ринку праці фахівців, а також відсутність фінансування підвищення рівня їх кваліфікації та педагогічної майстерності);

3) зниження рівня фінансування наукової підготовки викладацьких кадрів та відсутність спеціалізованих дослідницьких центрів при вищих навчальних закладах, які б були орієнтовані на провадження фундаментальних та прикладних розробок, які б активно використовувалися в ході навчального процесу, а також в практиці діяльності підприємств та організацій;

4) відсутність мотивації вищих навчальних закладів щодо модернізації освітніх програм та планів підготовки фахівців, що провокує високий рівень безробіття молодих спеціалістів, потребу одразу після закінчення вищого навчального закладу отримувати другу вищу освіту або перекваліфікацію.

Слід вказати також на існуючу проблему формальності автономії вищих навчальних закладів у питаннях фінансового забезпечення власних видатків, що виявляється в потребі узгодження напрямів фінансування діяльності вищих навчальних закладів навіть за рахунок коштів спеціального фонду, хоча, за принципи фінансової автономії вищих навчальних закладів повинні передбачати нові механізми використання фінансових ресурсів вищих навчальних закладів на основі встановлення обсягів бюджетного фінансування без суворо визначеного призначення бюджетних коштів. Ми пов'язуємо це з тим, що, в першу чергу, ефективність та доцільність використання бюджетних коштів повинна контролюватися з точки зору результативності діяльності вищих навчальних закладів в цілому (досягнення статутних цілей, висока конкурентоспроможність випускників, досягнення науково-технічної діяльності, успішна реалізація освітніх та громадських проектів тощо), а не шляхом співставлення доходів і видатків за статтями економічної класифікації (заробітна плата, стипендіальне забезпечення, погашення комунальних платежів та оплата відряджень тощо). Особливо гостро, на нашу думку, ця проблема стоїть перед вищими навчальними закладами, які активно залучають стороннє фінансування, обсяги та строки надходження якого є непередбачуваними в повній мірі.

«У більшості розвинутих країн світу, – пише М.А. Гладкий, – позначилася й розвивається тенденція до скорочення частки бюджетних і підвищення питомої ваги позабюджетних коштів у фінансуванні вищих навчальних закладів» [1, С. 159]. Зокрема, причиною переорієнтації ВНЗ з бюджетного на позабюджетне фінансування він називає «істотне збільшення витрат вишів, що пов'язано з потребами їхнього технологічного переозброєння, яке перевищує витрати на підтримку в належному стані основних фондів, зі збільшенням професорсько-викладацького контингенту та рівня заробітної плати викладачів» [1, С. 159].

В цілому таку тенденцію можна пояснити стрімким зростанням витрат на матеріально-технічне переоснащення, обумовлене інтенсивним розвитком науково-дослідних програм у провідних вищих навчальних закладах розвинених країн. Однак, такі витрати є, як правило, настільки обтяжливими для державних та місцевих бюджетів, що для їх покриття залучаються додаткові джерела фінансування. Раніше, це були в більшій мірі кошти приватних компаній, останнім же часом намітилася тенденція посилення активності неурядових громадських організацій на міжнародних і регіональних науково-дослідних центрів, які прагнуть використовувати навчально-методичну та кадрову базу вищих навчальних закладах для досягнення цілей своєї діяльності.

В цьому контексті розробка та впровадження сучасної політики фінансування діяльності вищого навчального закладу дозволить не тільки підвищити фінансові можливості вітчизняних закладів вищої освіти, але забезпечить більш результативне досягнення цілей діяльності вищих навчальних закладів, визначених у нормативно-правовій базі вищої освіти, статуті ВНЗ, а також стратегічних програмах його розвитку.

За словами Н.М. Сас та І.П. Приходько, «упровадження ринкових відносин у сфері освіти істотно позначилося на економічних процесах у вищих навчальних закладах, зумовлених переходом системи фінансування їх від переважно бюджетної до переважно госпрозрахункової та ринкової» [8, С. 248–249]. Погоджуємося з ним в тому, що такі зміни вимагають суттєвої трансформації системи управління діяльністю вищих навчальних закладів зокрема, в контексті його економічної діяльності, оскільки в даному разі заклади вищої освіти з «класично» бюджетних перетворюються на суб'єктів підприємницької діяльності, політика яких спрямовується на пошук альтернативних джерел фінансування.

Вказані автори також вводять таке незвичне для української освіти поняття, як «реінжиніринг системи управління фінансовими ресурсами» [8, С. 251], частиною якого є «використання засобів контролінгу і впровадженням інформаційно-обчислювальної системи підтримки прийняття економічних рішень» [8, С. 251]. Вважаючи такий підхід сучасним та доречним, додамо, що його впровадження таких вимагає комплексного фінансування розробки науково обґрунтованої системи засобів контролінгу, які повинні базуватися на цілісній системі обліково-інформаційного забезпечення планування та контролю залучення та використання джерел фінансування діяльності ВНЗ, а також системі аналітичного інструментарію управління зазначеними процесами.

Чільне місце у фінансуванні діяльності вищих навчальних закладів в частині розвитку їх дослідницької та інноваційної діяльності О.Д. Данілов відводить комерційному фінансуванню. Зокрема, він зазначає: «Для втілення цієї ідеї в життя необхідними є два важливих кроки з боку держави: 1) урегулювання на законодавчому рівні, яким чином науковець може оприлюднювати результати досліджень (як свої наукові здобутки), якщо роботи фінансувала комерційна організація; 2) зацікавлення комерційних підприємств у здійсненні таких досліджень спільно із вищими закладами освіти, наприклад, за допомогою фіскальних методів» [2, С. 21]. Щодо даного підходу слід зробити ряд зауважень. Зокрема:

1) сама ідея комерційного фінансування наукових досліджень та впровадження інновацій у закладах освіти не є новою, проте, без сумніву, саме вона потребує якомога швидшої реалізації. Вважаємо, що це можна пояснити необхідністю посилення прикладного значення науково-дослідних робіт, виконуваних у вітчизняних вищих навчальних закладах, що дозволить, з одного боку, посилити мотивацію кінцевих користувачів наукових результатів та розробок у фінансуванні процесу їх створення, а з іншого, – сприятиме створенню науково-дослідної бази, баз даних та отриманню досвіду проведення прикладних наукових досліджень з долученням найбільш обдарованої студентської молоді;

2) комерціалізація наукових досліджень лежить у сфері цивільно-правових відносин, зокрема, укладання та виконання договорів надання послуг, відповідно до вимог чинного законодавства, а також з питань авторського права. У зв'язку з цим, виходячи зі специфіки різних галузей знань та постановки завдань конкретних науково-дослідних робіт, зауважимо, що порядок оприлюднення результатів лежить у сфері не державного регулювання наукової діяльності, а саме зобов'язального права, зокрема в частині виконання зобов'язань з надання послуг (тут мова йде про конфіденційність наданої замовником наукового дослідження інформації та значенням результату дослідження для виконання стратегічних та тактичних завдань його діяльності). Тому вважаємо, що на рівні регулювання системи вищої освіти та науки дане питання урегулюванню не підлягає.

З одного боку, збільшення фінансування вищої освіти повинно позитивно позначитися на якості підготовки фахівців та зростанні науково-технічного потенціалу. Однак, на практиці це провокує неефективність формування кошторисів закладів вищої освіти, формування у них показників видатків за їх групами та видами, виходячи з пропорційного їх розподілу в межах загального та спеціального фонду, а не виходячи з сутності та завдань конкретних напрямів діяльності.

Разом з тим, вважаємо, що досягнення цілей діяльності вищих навчальних закладів повинно лягати в основу не тільки основних заходів, які реалізуються, але й визначати підходи до побудови системи фінансування, шляхом визначення цільових категорій користувачів результатів діяльності вищих навчальних закладів та постановки цілей відповідних заходів, що в кінцевому результаті, сприятиме і конкретизації завдань фінансування діяльності, а отже прозорості самої системи управління фінансовими ресурсами.

Левицька С.О. та Ю.Ю. Харчук серед факторів, які сприяють покращенню фінансування державних ВНЗ, називають фактори: «заохочення бізнесу (фізичних і юридичних осіб) до участі у фінансуванні державних вищих навчальних закладів; ширше використання програмно-цільового методу фінансування; забезпечення ефективного адміністративного та фінансового менеджменту, режиму економії видатків; підсилення дослідницько-інноваційної спроможності ДВНЗ через збільшення фінансування наукової і науково-технічної діяльності; оптимізація мережі ВНЗ шляхом створення регіональних дослідницьких ДВНЗ, розширення їх автономії; приведення у відповідність до реальної ресурсної бази ДВНЗ контингенту студентів, аспірантів, докторантів; забезпечення розвитку методичних та організаційних підходів бухгалтерського та управлінського обліку діяльності ДВНЗ» [6, С. 8–9].

Данілов О.Д. до напрямків покращання системи фінансування закладів освіти в частині формування та використання їх фінансових ресурсів відносить наступні: «формування і розвиток багатоканальної системи фінансового забезпечення вищої освіти; підвищення ефективності використання фінансових ресурсів закладів освіти; удосконалення управління формуванням і використанням фінансових ресурсів закладів освіти» [2, С. 22].

Якщо говорити про окремі складові діяльності ВНЗ, то проблемним аспектом, як уже вказувалося вище є проблема фінансування капітальних інвестицій та оновлення матеріально-технічної бази закладу вищої освіти. Зокрема, Д.І. Коваленко в ході дослідження сформовано перспективні завдання державної підтримки фінансування інвестиційної діяльності ВНЗ: «удосконалення інструментарію державного регулювання інвестиційної діяльності у сфері вищої освіти; обґрунтування концептуальних положень до політики державного (бюджетного) фінансування освітніх інвестицій; впровадження ефективної моделі державно-приватного партнерства у сфері фінансування інвестиційної діяльності вищих навчальних закладів; стимулювання модернізації техніко-технологічної бази вищої освіти, підвищення рівня її інтелектуального та матеріального забезпечення, підтримка повноцінної участі у програмах міжнародного освітнього співробітництва» [4, С. 171]. При цьому автором окреслено основні положення, які повинна передбачати перспективна модель фінансового забезпечення інвестиційної діяльності ВНЗ.

Проте, на нашу думку, частково вказані автором положення слід оцінити критично. Зокрема, в частині декларування засад, передбачених нормативно-правовими документами і на сьогодні, однак, не виконуваних в повній мірі на практиці через брак бюджетних коштів, передбачених на фінансування закладів вищої освіти. Так, Д.І. Коваленко вказує на «повноцінне фінансування державою здобуття вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах у обсязі, визначеному державними стандартами» [4, С. 171]. Зауважимо, що як таких державних стандартів щодо обсягів державного замовлення на фахівців на сьогодні немає, а визначаються вони виходячи з фінансових можливостей

бюджету відповідного рівня, що спричиняє значну невизначеність у діяльності ВНЗ у зв'язку з неможливістю однозначної оцінки потенційного фінансування за рахунок коштів загального фонду державного бюджету. Крім іншого, Д.І. Коваленко, як і О.Д. Данілов, говорить про доцільність «формування багатоканальної системи інвестиційного забезпечення вищої освіти <...>» [4, С. 171].

Позитивно ж слід відмітити визначення одним із напрямів удосконалення системи фінансування діяльності ВНЗ «стимулювання інвестицій юридичних і фізичних осіб у розвиток вищої освіти, у тому числі з використанням податкових інструментів» [4, С. 171]. Особливо це стосується визначеної форми такого стимулювання через системи оподаткування. Вважаємо таку пропозицію слушною та потенційно дієвою в практиці діяльності ВНЗ.

Нетипові моделі фінансування діяльності ВНЗ пропонує Н.М. Різник, зокрема: «вдосконалення правового поля з метою стимулювання розвитку меценатства, спонсорства; розробка механізму кредитування вищої освіти; активізація науково-дослідної та інноваційної діяльності, трансфер наукових розробок у реальний сектор економіки» [7]. Про використання новітніх інструментів фінансування вищої освіти гофорить також і І.Д. Коваленко, зазначаючи, що до них можна віднести освітні ваучери та освітні кредити [4, С. 171].

Узагальнення описаних вище підходів вчених і дослідників до напрямів розвитку системи фінансування діяльності вищих навчальних закладів та особливостей практичної діяльності досліджуваних нами закладів вищої освіти, дозволило сформулювати їх авторське бачення та віднести до них такі напрями:

1. формування багатовекторної системи фінансування діяльності ВНЗ на засадах диверсифікації фінансових ресурсів та їх структурного обґрунтування;
2. диференціація цілей фінансування діяльності з урахуванням основних напрямів діяльності ВНЗ, користувачів їх результатів, цілей заходів, що фінансуються;
3. використання програмно-цільового методу фінансування діяльності ВНЗ з урахуванням ідентифікованих користувачів результатів діяльності ВНЗ та визначених цілей та напрямів діяльності;
4. оптимізація організаційної структури ВНЗ у відповідності до ліцензійних вимог провадження освітньої діяльності, статутних цілей;
5. побудова організаційно-управлінських механізмів та налагодження системи комунікаційних зв'язків управління фінансуванням діяльності ВНЗ;
6. розробка внутрішніх стандартів та регламентів вибору та використання джерела фінансування діяльності ВНЗ;
7. формування системи обліково-інформаційної підтримки управління фінансуванням діяльності ВНЗ.

Ідентифіковані вище напрями удосконалення системи фінансування діяльності ВНЗ покладено в основу сформульованих, відповідно, завдань удосконалення таких процесів. При цьому, враховуючи особливості інституційного середовища регламентації та процесів прийняття управлінських рішень щодо фінансування діяльності ВНЗ, такі завдання слід структурувати за рівнями регулювання вітчизняних закладів вищої освіти з виділенням національного та локального рівня (табл. 1).

Таблиця 1

Ідентифіковані напрями удосконалення фінансування діяльності ВНЗ та завдання щодо удосконалення його процесу на національному та локальному рівні

№ з/п	Напрями удосконалення системи фінансування діяльності ВНЗ	Завдання щодо удосконалення процесів фінансування ВНЗ	
		На національному рівні	На локальному рівні
1	2	3	4
1	Формування багатовекторної системи фінансування діяльності ВНЗ на засадах диверсифікації фінансових ресурсів та їх структурного обґрунтування	1. Закріплення у Законі України про вищу освіту розширеного переліку можливих джерел фінансування діяльності ВНЗ	1. Формування стратегії фінансування діяльності ВНЗ 2. Формування перспективного плану фінансування діяльності ВНЗ
2	Використання програмно-цільового методу фінансування діяльності ВНЗ з урахуванням ідентифікованих користувачів результатів діяльності ВНЗ та визначених цілей та напрямів діяльності	1. Впровадження використання програмно-цільового методу фінансування діяльності з елементами індикативного планування діяльності ВНЗ країни	1. Конкретизація цілей діяльності ВНЗ в контексті існуючих на рівні держави програм та визначення індикаторів досягнення цілей, а також фінансування цього процесу

1	2	3	4
3	Диференціація цілей фінансування діяльності з урахуванням основних напрямів діяльності ВНЗ, користувачів їх результатів, цілей заходів, що фінансуються	1. Закріплення у Законі України «Про вищу освіту» користувачів результатів діяльності ВНЗ та конкретизація в цьому контексті напрямів навчально-науково-виробничої, інноваційної діяльності ВНЗ та уточнення Переліку платних послуг, які можуть надаватися ВНЗ	1. Розробка внутрішнього положення щодо фінансування окремих напрямів діяльності ВНЗ з урахуванням альтернативних фінансових ресурсів та відповідно до статутних цілей діяльності
4	Оптимізація організаційної структури ВНЗ у відповідності до ліцензійних вимог провадження освітньої діяльності, статутних цілей	1. Встановлення нормативів посад для структурних підрозділів виходячи з особливостей та цілей діяльності ВНЗ	1. Визначення граничних витрат для утримання окремих підрозділів ВНЗ, виходячи з обсягів його діяльності, статутних цілей, забезпечення підрозділом альтернативного фінансування діяльності ВНЗ
5	Побудова організаційно-управлінських механізмів та налагодження системи комунікаційних зв'язків управління фінансуванням діяльності ВНЗ	1. Конкретизація обов'язків та повноважень посадових осіб ВНЗ щодо ухвалення управлінських рішень в сфері фінансування діяльності ВНЗ	1. Визначення підзвітності посадових осіб ВНЗ з питань фінансування його діяльності, окреслення центрів їх відповідальності та закріплення порядку представлення внутрішньої звітності з даних питань 2. Прийняття пакету внутрішньої звітності з питань фінансування діяльності ВНЗ, розробка методичних рекомендацій з формування її показників та організаційних положень її представлення
6	Розробка внутрішніх стандартів та регламентів вибору та використання джерела фінансування діяльності ВНЗ	1. Розробка методичних рекомендацій щодо проведення аналізу та оцінки економічної доцільності використання інструменту фінансування діяльності ВНЗ з урахуванням цілей статутної діяльності та показників його фінансового стану	1. Розробка внутрішніх стандартів та регламентів здійснення планових та аналітичних розрахунків економічної доцільності використання інструменту фінансування діяльності ВНЗ з урахуванням стратегічних та тактичних завдань діяльності та показників його фінансового стану
7	Формування системи обліково-інформаційної підтримки управління фінансуванням діяльності ВНЗ	1. Розробка методичних рекомендацій щодо особливостей застосування положень (стандартів) бухгалтерського обліку для державного сектору для ведення бухгалтерського обліку та формування звітності з урахуванням галузевих особливостей діяльності ВНЗ	1. Розробка організаційних положень бухгалтерського обліку в частині відображення операцій фінансування діяльності ВНЗ та розкриття інформації про них

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вказані у таблиці завдання мають комплексний характер, а їх використання сприяє удосконаленню організаційних механізмів фінансування діяльності ВНЗ на національному та локальному рівнях, що дозволить уникнути суперечностей у напрямках дій суб'єктів управління діяльністю ВНЗ на вказаних рівнях.

Список використаної літератури:

1. Гладкий М.А. Функції держави в забезпеченні позабюджетного фінансування вищих навчальних закладів / М.А. Гладкий // Вісник Академії митної служби України. Серія : Державне управління. – 2014. – № 1. – С. 159–163.
2. Данілов О.Д. Оптимізація фінансування вищих закладів освіти в Україні / О.Д. Данілов, Л.В. Панасюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 20. – С. 19–22.
3. Дмитришин М.В. Моделі джерел фінансування вищих навчальних закладів різних країн світу / М.В. Дмитришин // Наук.-інформ. вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького. – 2014. – № 9. – С. 305–311.

4. Коваленко Д.І. Фінансування інвестиційної діяльності вищих навчальних закладів / Д.І. Коваленко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 2. – С. 168–173.
5. Красільник О. Проблеми та перспективи фінансування вищих навчальних закладів України / О.Красільник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Економіка. – 2015. – Вип. 2. – С. 110–117.
6. Левицька С. Фінансування діяльності вітчизняних державних вищих навчальних закладів в умовах сталого національного розвитку / С.Левицька, Ю.Харчук // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.1. – С. 7.
7. Різник Н.М. Фінансування вищої освіти в Україні: реалії та перспективи / Н.М. Різник, О.М. Бачинська // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_51.
8. Сас Н.М. Необхідність перебудови фінансування в державному ВНЗ / Н.М. Сас, І.П. Приходько // Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 8 (1). – С. 248–254.
9. Фукс Н.А. Правові засади фінансування вищих навчальних закладів: переваги та недоліки нового Закону України «Про вищу освіту» / Н.А. Фукс // Правове регулювання економіки. – 2014. – № 14. – С. 40–52.
10. Чи є доступною для всіх громадян України якісна освіта?: соціологічне опитування / Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=265.
11. Як Ви оцінюєте хід реформування системи освіти в Україні?: соціологічне опитування / Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=263.
12. Як змінився за роки незалежності загальний освітній рівень населення?: соціологічне опитування / Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=262.
13. Як змінилася за роки незалежності система освіти в Україні?: соціологічне опитування / Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=261.
14. Які вищі навчальні заклади в Україні дають кращу освіту – державні чи приватні?: соціологічне опитування / Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=268.

References:

1. Gladkyj, M.A. (2014), «Funkcii' derzhavy v zabezpechenni pozabjudzhetnogo finansuvannja vyshhyh navchal'nyh zakladiv», *Visnyk Akademii' mytnoi' sluzhby Ukrainy*, Serija *Derzhavne upravlinnja*, No. 1, pp. 159–163.
2. Danilov, O.D. and Panasjuk, L.V. (2010), «Optymizacija finansuvannja vyshhyh zakladiv osvity v Ukraini», *Investyicii': praktyka ta dosvid*, No. 20, pp. 19–22.
3. Dmytryshyn, M.V. (2014), «Modeli dzherel finansuvannja vyshhyh navchal'nyh zakladiv riznyh krajin svitu», *Nauk.-inform. visnyk Ivano-Frankivs'kogo universytetu prava im. Korolja Danyla Galyc'kogo*, No. 9, pp. 305–311.
4. Kovalenko, D.I. (2016), «Finansuvannja investyicijnoi' dijial'nosti vyshhyh navchal'nyh zakladiv», *Naukovyj visnyk Mukachivs'kogo derzhavnogo universytetu*, Serija *Ekonomika*, Vol. 2, pp. 168–173.
5. Krasil'nyk, O. (2015), «Problemy ta perspektyvy finansuvannja vyshhyh navchal'nyh zakladiv Ukrainy», *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, Serija *Ekonomika*, Vol. 2, pp. 110–117.
6. Levyc'ka, S. and Harchuk, Ju. (2013), «Finansuvannja dijial'nosti vitchyznjanyh derzhavnyh vyshhyh navchal'nyh zakladiv v umovah stalogo nacional'nogo rozvytku», *Nova pedagogichna dumka*, No. 1.1, P. 7.
7. Riznyk, N.M. and Bachyns'ka, O.M. (2013), «Finansuvannja vyshhoi' osvity v Ukraini: realii' ta perspektyvy», *Ekonomika. Upravlinnja. Innovacii'*, No. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_51
8. Sas, N.M. and Pryhod'ko, I.P. (2011), «Neobhidnist' perebudovy finansuvannja v derzhavnomu VNZ», *Vytyky pedagogichnoi' majsternosti*, Serija *Pedagogichni nauky*, Vol. 8 (1), pp. 248–254.
9. Fuks, N.A. (2014), «Pravovi zasady finansuvannja vyshhyh navchal'nyh zakladiv: perevagy ta nedoliky novogo Zakonu Ukrainy «Pro vyshhu osvitu», *Pravove reguljuvannja ekonomiky*, No. 14, pp. 40–52.
10. «Chy je dostupnoju dlja vsih gromadjan Ukrainy jakisna osvita?: sociologichne opytuvannja», *Centr Razumkova*, available at: http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=265
11. «Jak Vy ocinjujete hid reformuvannja systemy osvity v Ukraini?: sociologichne opytuvannja», *Centr Razumkova*, available at: http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=263
12. «Jak zminyvsja za roky nezalezhnosti zagal'nyj osvitnij riven' naseleennja?: sociologichne opytuvannja», *Centr Razumkova*, available at: http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=262
13. «Jak zminylasja za roky nezalezhnosti systema osvity v Ukraini?: sociologichne opytuvannja», *Centr Razumkova*, available at: http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=261
14. «Jaki vyshhi navchal'ni zaklady v Ukraini dajut' krashhu osvitu – derzhavni chy pryvatni?: sociologichne opytuvannja», *Centr Razumkova*, available at: http://old.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=268

Павлушенко Тетяна Олександрівна – аспірант кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету.

Наукові інтереси:

- особливості планування та використання бюджетних ресурсів вищими навчальними закладами;
- управління бюджетними ресурсами у вищих навчальних закладах освіти.

Стаття надійшла до редакції 04.10.2017.